

NLMs prinsippdokument om diakoni: En presentasjon

Arne Redse

(F. 1950) Misjonskandidat fra Fjellhaug Misjonsskole 1975. Cand.theol. fra Menighetsfakultetet 1976, praktikum samme sted 1978. Kinesisk språk ved Chinese University of Hong Kong, 1983-1985. Ph.d. i teologi fra Misjonshøgskolen 2006. Res.kap. i Fossum menighet, Oslo, 1978-1983. Misjonær i Hong Kong 1983-1993. Førsteamanuensis i religion og livssyn ved Høgskulen i Volda 1994-2008. I delt stilling mellom Fjellhaug Internasjonale Høgskole og Høgskulen i Volda fra høsten 2005 til dags dato. Professor i misjonsvitenskap ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole 2006. Professor i KRLE-didaktikk ved Høgskulen i Volda 2008.

Abstract

In April 2015 the executive board of the Norwegian Lutheran Mission (NLM) passed a new basic provision concerning the issue of diakonia. The title of the document is: Faith Active in Love: Basic Provision Regarding Diakonia in the NLM. Among the various documents adopted by Norwegian Christian organisations this is the most substantial one – covering 20 pages. This document was drafted by a group of three scholars – myself included, and a draft was circulated, inviting comments from all of NLM's missionaries and from the executive boards of all of NLM's regions throughout Norway. The document deals with the following issues: (1) The various concepts of diakonia – in the Bible, in church history, and today. (2) Diakonia as caring for one another – a definition of the concept as we choose to define it. (3) Various actors of the concept of diakonia as caring. (4) The target groups of diakonia as care. (5) The basis and purposes of diakonia as care. (6) The relation between diakonia and evangelism. (7) The relation between diakonia and the assisting aid of the welfare state.

Søkeord: diakoni – misjon – evangelisering – bistand – integrert misjon – holistisk misjon – social service – Norsk Luthersk Misjonssamband

Innledning

I april 2015 godkjente hovedstyret i Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM) et nytt prinsippdokument om diakoni. Dokumentet bærer overskriften: «Tro virksom i kjærlighet: Prinsippdokument om diakoni for NLM». Blant diverse uttalelser og erklæringer om diakoni i norsk misjonssammenheng er dette dokumentet det mest omfattende og dyptpløyende. Det omfatter totalt 20 sider. Det ligger på nettstedet i denne fotnoten.¹

Dokumentet ble utformet av en skrivegruppe bestående av Rollaug Waaler, forstanderinne/daglig leder i Stiftelsen Bergen Diakonissehjem, Ole Morten Stavland, den gang NLMs regionleder for Indonesia-, Japan- og Kinaregionen, og undertegnede, professor ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole (FIH) og Høgskulen i Volda (HVO). Dokumentet gjennomgikk en prosess der det var ute på høring både i en større referansegruppe, blant Misjonssambandets misjonærer på misjonsfeltene, i regionene i Norge og blant fagpersonalet ved Fjellhaug internasjonale Høgskole (FIH). Basis og utkast til dokument var et foredragsmanus av undertegnede. Foredraget ble holdt på en konferanse om diakoni ved FIH 23. og 24. april 2014.

NLMs generalsekretær Øyvind Åsland har skrevet følgende forord til prinsippdokumentet:

Jesus lærte oss at misjon består av evangelisering og diakoni. Det har alltid vært viktig for oss i Norsk Luthersk Misjonssamband å understreke og etterleve dette. Hovedstyret vedtok i 2004 en strategimelding for diakoni i Norge. Nå har hovedstyret sett at det er tid for å streke under viktigheten av diakonien i både det internasjonale og hjemlige arbeidet, og utarbeide en helhetlig strategi.

Behovet for dette dokumentet har blitt aktualisert på ulike vis den siste tiden. Vi har skrevet en ny avtale med Digni (tidligere norsk bistandsnemnd for misjon) der dette etterspørres. Likedan opplever vi at partnere i ulike deler av verden gjerne vil vite hvordan vi tenker om diakoni. Vi lever i et samfunn der endringene skjer fort, og flere misjonsfellesskap i Norge har etterlyst hjelp til å bli mer diakonale i sin tjeneste.

«Tro virksom i kjærlighet» har blitt til etter en prosess der mange har fått være med i høringsrunder. Hovedstyret ønsker at dette skal være et dokument som brukes aktivt i samarbeid med kirker og organisasjoner i utlandet, i misjonsfellesskap og ungdomslag, gjenbruksbutikker, skoler, barnehager og leirsteder i Norge.

Sammenfattende presentasjon

Dokumentet innledes med et sammendrag i ni punkter. I det følgende gjengis disse punktene med noen utdypende kommentarer der det er mest påkrevd. Ellers anbefaler jeg selvsagt at en tar seg tid til å lese hele dokumentet.

- Ordet «diakoni» er flertydig i NT. Det refererer til flere begreper – fra kristen tjeneste helt generelt til mer spesifikke tjenester.

Utfyllende momenter og kommentar:

I videste forstand kan vi si at ordet «diakoni» dekker samme betydningsfelt som ordet «nådegave». Begge deler dreier seg om kristne tjenesteoppgaver. Ordet «diakon» kan brukes i den vide betydningen *disippel* (jf. for eksempel Joh 12,26). Samtidig ser vi at «diakoni» og «diakon» også brukes om mer spesifikke tjenester og tjenere allerede i NT. Det kan dreie seg om både omsorgsoppgaver og administrative tjenester – ikke minst til avlastning for dem som har ansvaret for tjenestene med Ordet og sakramentene. Ordene «diakoni» og «diakon» brukes i dag noe forskjellig i forskjellige kirkesam-

funn. I katolske og anglikanske sammenhenger er diakontjenesten det innledende trinnet på veien til tjenesten som prest. I reformert sammenheng sikter ordet primært til administrative tjenester i kirken. Av denne grunnen er det problematisk å bruke ordet «diakonia» i engelskspråklige økumeniske sammenhenger. Det er for lite entydig. Ordet er derfor ikke brukt i Lausannebevegelsens dokumenter. Der snakker en heller om «social work/social care» når en sikter til karitativ diakoni. Innen Det lutherske verdensforbund og Kirkenes verdensråd derimot opererer en stadig oftere med «diakonia» som et engelsk ord for diakoni i karitativ betydning.

Prinsippdokumentet konkluderer under dette punktet med at «I videste forstand dekker ordet alle slags trosmotiverte tjenester for Gud og nesten». Det fastslås at «diakoni» dreier seg om «kristent forankrede tjenester for medmenneskene – gode gjerninger som en frukt av troen». Samtidig velger en å avgrense det en sikter til med ordet «diakoni», til *karitative tjenester i vid forstand*. Det er altså saken karitativ diakoni prinsippdokumentet dreier seg om. En avviser dermed ikke andre diakoni-definisjoner som ubibelske. En velger likevel å avgrense ordet i egen bruk til karitative tjenester for mennesker med ulike behov for slike tjenester. Men i NT er ordet som sagt flertydig.

Før prinsippdokumentet går videre og fastsetter hva den karitative diakoni skal dreie seg om, nevnes noen NLM-dokumenter fra nyere tid der diakonibegrepet er berørt. Det dreier seg om erklæringer og prinsipputtalelser fra perioden 1991-2009. Allere først nevnes at da NLM arbeidet i Kina, opererte misjonen med diakonstillinger i de kinesiske menighetene.² Disse hadde vel først og fremst et administrativt ansvar. Men i forvaltningen av menighetens økonomi inngikk ikke minst å se til og hjelpe fattige og syke menighetslemmer. Forståelsen av diakonien som en administrativ tjeneste forsvant imidlertid ut av NLMs misjonsarbeid sammen med at arbeidet i Kina måtte avsluttes. Det dreier seg i fortsettelsen om et karitativt diakonibegrep som man heller omtalte som «sosial innsats» eller lignende.

Går vi så til nyere tid, fra 1991, må det kunne sies at vi finner en nyorientering i forståelsen av misjonens karitative arbeid i NLMs *Prinsipperklæring om misjon*, vedtatt på generalforsamlingen i Bergen i 1991. Der heter det om diakonien:

Jesu tjeneste innebar både forkynnelse og omsorg for menneskenes timelige vel. Han både underviste og leget sykdom og nød. Slik skal også disiplenes tjeneste være. I Guds ord finnes ingen motsetning mellom tjenesten med evangeliet og «Kristi hendes gjerning» blant mennesker i sosial nød. Det er derfor en viktig målsetning for oss som misjon å møte ulike typer menneskelig nød med adekvat hjelp.³

Diakonien – hjelp i sosial nød – blir her regnet som en tjeneste på linje med forkynnelsen av evangeliet. Prinsipperklæringen tar derfor avstand fra det syn som rådet tidligere – i alle fall i teorien – at diakonien bare skulle være en døråpner og plogspiss for evangeliet, men ikke hadde egen verdi hvis den ikke tydelig fremmet evangeliet. Så bør vi også legge merke til at *Prinsipperklæringen* tar avstand fra forståelsen av at diakonien kan regnes som et «synlig uttrykk for selve evangeliet».⁴ Dette kommer jeg tilbake til.

I plandokumentet *Visjon og virkelighet*, fra 1997, gis uttrykk for samme syn som i *Prinsipperklæringen* fra 1991.⁵ I strategidokumentet *Herre, vis oss din vei: Visjonsdokument for perioden 2003-2007* leser vi under punkt 3.4 med overskriften «Diakoni»:

I vår misjonsforståelse hører evangelisering og diakoni sammen som to partnere som begge har sin egen verdi. ... Det er et todelt oppdrag som forplikter Jesu kirke og derfor også vår organisasjon. Vitnesbyrdet og de gode gjerningene, forkynnelsen og diakonien, må være integrerte deler både i vårt misjonsarbeid, forsamlingsarbeid og i et hvert kristenliv.⁶

Her framheves et misjonsbegrep som integrerer forkynnelse og diakoni («integrert misjon»), og som understreker diakoniens *egenverdi*. Dessuten har ordet «diakoni» i

stor grad tatt over for uttrykket «sosial hjelp». Strategimeldingen *Diakoni – fordi han elsket oss først* (fra 2004) definerer diakonien slik:

«Diakoni» betyr tjeneste, og i videste forstand er enhver menighetstjeneste diakoni. I denne sammenhengen tenker vi spesielt på de tjenestene som ikke er av forkynnende art, men som vi kan kalle omsorgstjenester. Diakoni er forsamlingens og den enkeltes omsorgs- og fellesskapsbyggende tjeneste for våre medmennesker, både i og utenfor forsamlingen.⁷

Vi legger merke til at her framheves både omsorgstjenester og fellesskapsbyggende tjenester. Ellers blir diakonien avgrenset overfor de forkynnende tjenestene. Målgruppene er både kristne (i forsamlingen) og ikke-kristne (utenfor forsamlingen).

I NLMs siste strategimelding, som ble vedtatt på generalforsamlingen i 2009, *Misjonsstrategi mot år 2020: «Der hvor Kristi navn ikke før var nevnt»*, blir diakonien avgrenset slik i punkt 5.9 med overskrifta «Diakoni og bistand»:

Det diakonale arbeidet er nestekjærlighet i praksis. Det må legges vekt på den enkelte kristnes diakonale ansvar for å vise omsorg for sin neste i hverdagen. Men også menigheten har et diakonalt ansvar, ut fra de menneskelige og økologiske ressurser som står til rådighet. Både helsetjenester og opplæringstiltak er viktige. Mor og barn er prioriterte grupper. Bistandsarbeidet har som mål at mennesker skal styrkes til å kunne bedre livsvilkårene for seg selv og sitt samfunn. Det er særlig rettet mot fattige og marginaliserte grupper. Hjelpen er rettet mot alle mennesker, uavhengig av tro og etnisk tilhørighet.⁸

Her kan det synes som at det skjelles mellom diakoni og bistand, men det er nok ikke meningen. Bistandsbegrepet er å forstå som inkludert i diakonibegrepet. Dette går også tydelig fram av et NLM-dokument fra 2006 – om strategi for bistandsarbeidet. Der heter det: «Utviklingsarbeid [bistandsarbeid] er en del av NLMs diakonale arbeid.» Ellers bør vi legge merke til at strategidokumentet fra 2009 regner «opplæringstiltak» som en del av diakonien. Dette ble fulgt opp i *Prinsippdokumentet om diakoni* av 2015.

Hermed er NLMs syn på diakoni slik det er uttrykt i seks viktige prinsipp- og strategidokumenter fra perioden 1991 til 2009, presentert, det vil si NLMs diakonisyn i de to tiårene før det siste og mest omfattende prinsippdokumentet ble presentert i 2015. *Prinsippdokumentet* utdyper og presiserer mange ting, men som vi vil se av gjennomgangen vi nå foretar, dreier det seg ikke om radikale endringer i syn på hva diakonien bør handle om.

Neste kulepunkt definerer karitativ diakoni mer presist og nevner hva (hvilke tjenester) dette omfatter:

- Vi velger å la ordet «diakoni» dekke det vi kaller *et omsorgsorientert (karitativt) diakonibegrep* som vi definerer slik:

Diakoni er kristen omsorgstjeneste. Den inkluderer omsorg for lidende mennesker, for fattige, hjelpetrengende og for ensomme. Den inviterer til gjestfrie og inkluderende fellesskap. Den kan inkludere kamp mot urettferdighet og for myndiggjøring og forsoning. Den kan omfatte hjelp til opplæring og utdanning. Den kan inkludere arbeid for vern om skaperverket. Og alt dette bør omslutes av forbønnens tjeneste.

Utfyllende momenter og kommentar:

Det dreier seg om en oppstilling av hvilke elementer en karitativ diakoni bør innbefatte. Første setning betegner diakonien generelt som «kristen omsorgstjeneste».

Når gjestfrie fellesskap nevnes, har dette sin grunn i at dyden gjestfrihet vektlegges i Skriften. Inkluderende fellesskap er en sentral kristen verdi. Vi legger merke til at kamp mot urettferdighet inkluderes, og dermed kamp for rettferdighet. Når den negative versjonen er valgt, kan det ha sin grunn i at en vel er noe redd for å bikke over i politiske aktiviteter – jf. frigjøringssteologien. Mennesker som er forfulgt for sin tros skyld, nevnes i introduksjonen til definisjonen. «Myndiggjøring» peker i retning av demokratiske ordninger uten at en dermed foreskriver et bestemt politisk system. Satsing på opplæring og utdanning har utgjort en viktig del av NLMs arbeid fra starten av. Det har nok primært blitt regnet som sosialt arbeid (bortsett fra bibelskolene og presteseminarene), men det er vel noe nytt at en så tydelig regner skolearbeidet både ute og hjemme som diakoni. Det nevnes dessuten i introduksjonen at skolearbeidet regnes som både evangelisering og sosialt arbeid.

Det sies ikke noe spesifikt i definisjonen om diakoniens subjekter og målgruppe. Det sies heller ikke noe om diakoniens plass i misjonsbegrepet i forhold til evangeliseringen. Til gjengjeld blir disse spørsmålene grundig behandlet under de fem hoved-punktene.

- Diakoniens aktører/subjekter kan klassifiseres i tre grupper: (1) Den enkelte kristne, (2) den kristne forsamling, (3) kristne institusjoner og organisasjoner.

Utfyllende momenter og kommentar:

Det er høyst vanlig å operere med en tredeling som denne. Grunnleggende sett er hver enkelt kristen kalt til å gjøre godt mot sine medmennesker. Det lutherske verdensforbunds (LVF) hefte *Diakoni i kontekst* (2009) siteres i *Prinsippdokumentet*: «Å gjøre godt mot andre er en integrert del av det nye livet vi blir gitt i Kristus». ⁹ I Den norske kirkes (Dnks) *Plan for diakoni i Den norske kirke* (1988) heter det: «Diakoni er en del av det å være et troende menneske». ¹⁰ Diakon er «tro virksom i kjærlighet» (Gal 5,6).

Videre understrekes det at den kristne forsamling – som forsamling – har et ansvar for mennesker som trenger hjelp. «Diakonien bør regnes som ett av den kristne forsamlings kjennetegn.» Dette er ofte ikke tilfelle når en forsøker å gjøre rede for hva en kan omtale som «kirkens kjennetegn». Forsamlingsdiakonien er ofte administrert av ansatte diakoner.

Den tredje typen – institusjons- og organisasjonsdiakoni – er diakoni på et mer omfattende og profesjonelt nivå enn forsamlingsnivået. Det dreier seg om profesjonelt drevet karitative bistandsprosjekter, institusjoner og organisasjoner – utdanningsinstitusjoner inkludert. I moderne velferdssamfunn kan kristne institusjoner av denne typen utgjøre en del av velferdssystemet – så sant dette er bygget på et i alt vesentlig kristent verdigrunnlag, eller så lenge slike institusjoner får arbeide på et slikt verdigrunnlag.

- Diakoniens målgrupper er alle som trenger diakonens tjenester, uavhengig av tro, rase, kjønn eller andre skillelinjer. I praksis må det likevel prioriteres.

Utfyllende momenter og kommentar:

Alle strategimeldingene og prinsippdokumentene vi har sitert fra, legger vekt på dette. Kristen tro kan derfor ikke gjøres til vilkår for diakonal hjelp. NORMEs *Codes of Conduct* siteres med tilslutning under dette punktet. ¹¹

Nå heter det imidlertid i Skriften at medkristne hører med til de som bør vises ekstra oppmerksomhet: «Så la oss gjøre godt mot alle så lenge det er tid, og mest mot dem som er vår familie i troen» (Gal 6:10). Det er ikke mulig å gjøre godt mot alle i bokstavelig mening. Vi må prioritere, og da vil det av praktiske grunner være

naturlig å prioritere dem som står oss nærmest, som for eksempel «vår familie i troen», eller slike som har «falt blant røvere», og dem vi ellers måtte møte på vår vei, som venter på en «barmhjertig samaritan»

- Diakonien målsetning er at de som opplever at de trenger hjelp, får hjelp.

Utfyllende momenter og kommentar:

I den karitative diakonien tar den kristne del i Guds *oppretholdende* gjerning. Denne må være basert på Guds ord liksom den kristne etikken må være det, ikke bare på den allmenne åpenbaring.

Prinsippdokumentet sier:

Målsetningen med karitativ diakoni er kort og godt at mennesker som opplever behov for hjelp, skal få hjelp. Når den hjelpetrengende har fått hjelp, er målsetningen med den konkrete diakonale hjelpen oppnådd. Vi sier derfor at den karitative diakonien har *egenverdi*. Det fins altså ikke målsetninger for diakonien som er overordnet den målsetningen at hjelp blir gitt og mottatt.

Mot den tidligere tankegangen – at diakonien har sin legitimitet i å fungere som døråpner for evangeliet – vil *Strategidokumentet* hevde det samme som ble hevdet i NLMs strategimelding om diakoni fra 2004: «Dersom vi ser på diakonien kun som et middel for å nå mennesker med evangeliet, reduseres kjærlighetsgjerninger til et middel for å nå et høyere mål.»¹²

Men selv om dette ikke er diakoniens målsetning, vil den likevel ofte *fungere* som en døråpner for evangeliet. Det bør ikke legges skjul på hvem hjelpen kommer fra, og at det dreier seg om kristen nestekjærlighet motivert av Guds kjærlighet. Når diakoni og evangelisering går hånd i hånd, vil dette bli tydelig for alle og enhver. Det understrekes ellers at informasjon om hvem hjelperne er, hører med til kravet om åpenhet rundt arbeidet, som det heter i *Codes of Conduct*: «Misjonsorganisasjonene skal gi en sann framstilling av sin basis, sitt formål, sine verdier og arbeidsmetoder.»

- Diakoni og evangelisering er to tjenester som Guds folk er kalt til. Begge tjenestene har egne målsetninger, står på egne ben og har hver sin egenverdi.

Utfyllende momenter og kommentar:

Som i flere av NLMs dokumenter der diakonien er behandlet, blir det framhevet at den kristne, forkynneren, misjonæren og misjonen har *to kall*. Det ene er kallet til å vitne om Kristus og å forkynne Guds Ord (*Confessio Augustana* (CA) artikkel 5). Det andre er kallet til å være god og gjøre godt (CA, artikkel 6), med andre ord kallet til diakoni.

Prinsippdokumentet viser til og siterer *Prinsipperklæring om misjon* (1991), til dokumentet *Herre, vis oss din vei: Visjonsdokument for perioden 2003-2007* og til *Strategimelding for diakoni i Norge* (2004).

Prinsippdokumentet framhever videre at diakoniens plass og form i stor grad må være bestemt av hvilke behov som melder seg der en lever og arbeider. «Fordelingen mellom de to oppgavene – forkynnelse og diakoni – er avhengig av både lokale behov og personlig kall – og ikke minst sendeorganisasjonens målsetninger og kall.» I alle tilfeller vil kallet være todelt og inkludere både utbredelse av evangeliet og diakoni.

Prinsippdokumentet vektlegger imidlertid at for det enkelte mennesket er evig frelse viktigere enn timelig hjelp. Vi er kalt til å formidle begge deler.

Det går derfor ikke an å være misjonær uten å vise diakonal omsorg. På den annen side er en kristen bistandsarbeider, for eksempel en legemisjonær, samtidig kalt til å være vitne om Kristus i sin daglige gjerning. Det diakonale og det forkynnende henger uløselig sammen. Begge deler hører med til misjonærkallet uavhengig av hva som er hovedsaken i den enkelte misjonærs arbeidsinstruks.

- Diakonien hører skaperplanet til, og praktiserer og demonstrerer Guds lov. Skal den kunne bekrefte evangeliet, må det *forkynnes* at den er uttrykk for tro virksom i kjærlighet.

Utfyllende momenter og kommentar:

De siterte NLM-dokumentene – helt fra *Prinsipplæring om misjon* fra 1991 – tar avstand fra det syn at diakonien forkynner evangeliet i handling. Det blir for eksempel sagt at diakonien er *evangelieformidling i gjerninger*, eller et *synlig uttrykk for selve evangeliet* – eller samme syn bare formulert på andre måter. Vi finner denne typen utsagn i en rekke diakonidefinisjoner i flere sammenhenger. *Prinsippdokumentet* nevner som eksempler definisjonene til Dnk¹³, Digni¹⁴, LVF¹⁵ og Lausannebevegelsens Manilamanifest fra 1989. I Manilamanifestets heter det for eksempel: «Det sanne evangelium må bli synlig i menneskers forvandlede liv».¹⁶ I alle disse dokumentene karakteriseres diakonien som et uttrykk for evangeliet. Diakonien blir kort sagt forstått som *evangeliet i gjerning*.

Prinsippdokumentet framhever at «En nærliggende fare ved å si at diakonien er evangeliet i handling, er at diakonien dermed kan komme til å bli regnet som en underavdeling under evangelieformidlingen.» Derfor bør det sies at det ikke er diakoniens oppgave å formidle evangeliet. Men de to kallene – til evangelisering og til diakoni – kan og bør gjerne gå hånd i hånd, og gjør det veldig ofte.

Når *Prinsippdokumentet* advarer mot å gjøre diakonien til *en underavdeling under evangelieformidlingen*, er dette en tanke og et uttrykk en har hentet fra NLMs strategimelding fra 2004, *Diakoni – fordi han elsket oss først*, der dette synet imøtegås:

Dersom diakonien finner sin legitimitet bare i det å være et synlig uttrykk for selve evangeliet, gjør vi diakonien til en underavdeling av evangeliseringen. ... Diakoni er ikke bare et middel eller et synlig uttrykk for evangeliet. Begge [evangeliseringen og diakonien] er genuine bibelske anliggender som har sin rettmessige plass i ethvert kristent fellesskap og i ethvert kristent arbeid.¹⁷

Den nevnte måten å tenke på står i fare for å redusere diakoniens selvstendige verdi og status. Men dette har nok ikke vært hensikten med de siterte definisjonene. Det virker som at de ikke er tilstrekkelig gjennomtenkte fra et systematisk teologisk perspektiv.

Tanken at diakonien er evangeliet i praksis avvises allerede i *Prinsipplæring om misjon* (1991) og med følgende begrunnelse: «Den gjør i virkeligheten denne arbeidsgrenen [diakonien] til en underavdeling under evangeliseringsarbeidet som misjonens egentlige anliggende.»¹⁸ Dermed vil det hele overordnet sett dreie seg om evangelieformidling – i ord og gjerninger. Vi kan si at CA 5, om tjenesten med Ordet og sakramentene, og CA 6, om den nye lydighet [om å gjøre gode gjerninger], blandes sammen og identifiseres så en mister skjelningen som vi bør operere med mellom disse to artikkelene.

Prinsippdokumentet anvender distinksjonen mellom lov og evangelium på distinksjonen mellom diakoni og evangelisering. Det dreier seg om å det lutherske skille mellom lov og evangelium. Gode gjerninger kan demonstrere Guds lov i praksis når det blir forkynt at det er Gud som er lovgiveren bak diakoniens gode gjerninger. Slik viser kristne mennesker omsorg, slik er de gode forbilder. Men det må *forkynnes* at det er Guds bud som ligger bak.

Det er riktig at kristnes gode gjerninger er *frukter av troen* og dermed av Guds nåde. Men skal dette forstås, må det *forkynnes* at «vi elsker fordi han elsket oss først». Ingen kan vite dette uten å få høre det i *forkynnelsen*. Det kristne budskapet (lov og evangelium) kan ikke formidles gjennom diakonale gjerninger alene. Det må formidles ved ord. *Prinsippdokumentet* vil tydeliggjøre at diakonien befinner seg på lovens plan og dermed på skaperplanet. Evangeliseringen befinner seg på frelsesplanet der Ordet og sakramentene er virkemidlene til formidling av Guds nåde.

Med hensyn til lovens plass bør det kunne sies at diakonien dreier seg om lovens tredje bruk (å la troen bli virksom i kjærlighet), mens evangeliseringen også, og ikke minst, anvender lovens andre bruk (til avsløring av synden) – ved siden av evangeliet. Dette er ikke utfoldet i *Prinsippdokumentet*. Heller ikke er regimentslæren trukket inn, noe en godt kunne ha gjort hvis ikke dokumentet skulle begrenses til 20 sider.

- Misjonsbegrepet integrerer diakoni og evangelisering – i det vi gjerne omtaler som «helhetlig misjon».

Utfyllende momenter og kommentar:

Som det heter i *Prinsippdokumentet*: «Fra og med *Prinsipperklæring om misjon* (1991) har alle NLM-dokumentene som har berørt diakonibegrepet, snakket om de to kall: diakonien og forkynnelsen av Guds Ord. Alle dokumentene er tydelige på at misjonsbegrepet favner begge deler.»

Uten at troen klamrer seg til evangeliet, kan den ikke være virksom i kjærlighet. Og uten at de gode gjerningene får utfolde seg etter Guds vilje, kan ikke troen leve og vokse ved evangeliet. Vi sier derfor at evangelisering og diakoni (og da kan vi gjerne bruke ordet i videste betydning – all tjeneste for Gud og mennesker) er integrerte elementer under samme misjonsbegrep. Sammen utgjør de det vi omtaler som «holistisk misjon».

Det er i dag bred enighet om at diakonien på den ene side er å betrakte som en integrert del av misjonsbegrepet, og på den andre side må forstås som et selvstendig element som har sin egen målsetning, og i samsvar med denne har egenverdi.

- Misjonens bistandsinnsats er diakoni – fordi den er motivert ut fra den kristne tro. Statens bistandsinnsats er i seg selv ikke diakoni. Når en kan samles om felles verdier og målsetninger, kan en likevel samarbeide.

Utfyllende momenter og kommentar:

Prinsippdokumentet slår fast at «Statlig eller annen ikke-kristent fundert bistand kan ikke regnes som diakoni, siden slikt arbeid ikke er basert på den kristne tro.» Den kristne motivasjon og drivkraft – troen virksom i kjærlighet – vil mangle. På den annen side blir det understreket at «Den enkelte kristne og kristne organisasjoner som er involvert i bistandssamarbeid med ikke-kristne instanser, vil arbeide ut fra Kristi kjærlighet som motivasjon og drivkraft – og vil dermed kunne regne sin del av arbeidet som diakoni.» Dette er viktig. Misjonens bidrag i bistandsarbeid er å regne

som diakoni. Forskjellig tenkning når det gjelder motivasjon og drivkraft trenger ikke rukke ved den kristne samarbeidspartnerens forståelse av sin del av arbeidet som diakoni.

Det avgjørende for misjonen må være at dem man samarbeider med i bistandsarbeidet, enten det er enkeltpersoner som organisasjonen selv ansetter, eller det er andre organisasjoner og institusjoner, ønsker å ivareta de samme grunnleggende kristne verdiene som misjonen bygger sitt arbeid på. Det vil i hovedsak si at en vektlegger rettferdighet, tilgivelse og forsoning, respekt for menneskeverdet, skaperverket og menneskets evner og muligheter. Det er svært viktig for diakonien å ta vare på sin bibelske begrunnelse i slike samarbeidsforhold.

Konklusjon

Prinsippdokumentet om diakoni (2015) samler opp og tydeliggjør endringer i diakoniforståelsen i NLM fra og med *Prinsipplæring om misjon* fra 1991. Vi kan vanskelig si at det nye dokumentet representerer noe radikalt nytt i forhold til tidligere uttalelser og andre prinsippdokumenter fra NLMs side. Ser vi på utviklingen disse ca. 25 årene det dreier seg om, slik *Prinsippdokumentet* gjør det med sine mange referanser til andre NLM-dokumenter i denne perioden, vil vi legge merke til at diakoniforståelsen har endret seg fra 1991 på følgende fire områder:

1. NLM har endret diakonibegrepets ordbruk og omfang. Ordet «diakoni» har erstattet uttrykk som «sosialt arbeid» og lignende. Diakonien blir nå konsekvent omtalt som «diakoni». Diakonibegrepet er dessuten utvidet. Skolearbeidet i Norge er blitt inkludert. Skolearbeidet ute har vel alltid blitt regnet som sosialt arbeid. Det er noe nytt at en så tydelig regner skolearbeidet både ute og hjemme som diakoni. Samtidig er skolearbeidet også å forstå som en del av NLMs arbeid med å nå ut med evangeliet. Videre ser vi at kamp mot urettferdighet inkluderes. Dette har sammenheng med saken myndiggjøring som peker i retning av demokratiske ordninger uten at en dermed foreskriver et politisk system.

2. Som vist understreker flere av dokumentene fra og med 1991 at diakonien er gjenstand for et eget kall, har en selvstendig basis og målsetning i Skriften og dermed må tilskrives betydning og verdi uavhengig av hva den kan bety som døråpner og plogspiss for evangeliet. Diakonien kan altså ikke reduseres til bare å være en støtte for evangeliseringen slik en tenkte og sa tidligere, den står på egne bein. Samtidig verdsettes det faktum at diakonien faktisk ofte fungerer som døråpner for Guds Ord. Det blir også fastslått at evangeliseringen – formidlingen av Guds ord og utviklingen av kristne forsamlinger – er det primære kall for den verdensvide kristne kirkes misjonsarbeid. Dette kallet har en tydelig skriftbasert intensjon om å nå alle folkeslag.

3. De nevnte NLM-dokumentene tar avstand fra tendenser til å regne diakonien som et *synlig uttrykk for selve evangeliet*, eller som *evangelieformidling i gjerninger* – eller samme sak uttrykt med andre formuleringer. Vi finner imidlertid denne typen diakonidefinisjoner i en rekke sammenhenger. Jeg har ovenfor nevnt som eksempler definisjonene til Dnk, Digni, LVF og Manilamanifestet. I alle disse definisjonene bestemmes diakonien som et uttrykk for evangeliet. Men dette tar altså NLMs prinsippdokument avstand fra som en sammenblanding av lov og evangelium.

4. Det holistiske misjonsbegrep integrerer diakonien og evangeliseringen. Fra og med 1991 har alle NLM-dokumentene som berører diakoni, snakket om de to kall: diakoni og evangelisering, og alle inkluderer begge i sin misjonsforståelse. Men slik tenkte en altså ikke før 1991. Diakoni er altså å betrakte som tilhørende misjonsbegrepet som en integrert del av misjonen, og samtidig utgjør den et selvstendig element i misjonsbegrepet, med egen målsetning og dermed egen verdi.

NLM-dokumenter som det er referert til i denne artikkelen:
NLMs Prinsipperklæring om misjon, vedtatt på generalforsamlingen i Bergen i 1991.
Visjon og virkelighet, plandokument fra 1997.
Herre, vis oss din vei. Visjonsdokument for perioden 2003-2007.
Diakoni – fordi han elsket oss først. Strategimelding fra 2004.
Der hvor Kristi navn ikke før var nevnt. Misjonsstrategi mot år 2020. Fra 2009.
Tro virksom i kjærlighet: Prinsippdokument om diakoni for NLM, 2015.

Noter

1 Se <http://www.nlm.no/nlm/ressurser/dokumenter/grunnregler-og-strategidokumenter/tro-virksom-i-kjaerlighet-prinsippdokument-om-diakoni-for-nlm>

2 Arne Redse. «Gudsteneste og tenesteordningar i NLM,» *Innsyn*, nr. 1 (2014), 33-39.

3 1991:7.

4 1991:27.

5 1997:19.

6 2003:pkt. 3.4.

7 2004:5.

8 2009:pkt. 5.9.

9 2009:34.

10 1988:9.

11 *NORME (2006). Codes of Conduct. Se NORMEs nettsted: www.norme.no*

12 2004:11.

13 Se her: https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/planer-visjonsdokument-og-strategier/plan_diakoni_2010_bokmaal2.pdf Lastet ned 17/11-2017.

14 Se her: https://drive.google.com/file/d/1SGrE7G9DdGPp4TW_MKjrFkABX_YO7uz9/view Lastet ned 17/11-2017.

15 Se LVF, *Diakoni i kontekst (2010)*, 27. «Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling.»

16 Se her: <https://www.lausanne.org/content/manifesto/the-ma-nila-manifesto> Lastet ned 17/11-2017.

17 2004:11.

18 1991:27.

